

A magyar vér és a magyar tudás

A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy óvnunk kell minden cseppjét.

A fenti megtisztelő, bár megszolgált mondatot Albert Camus Nobel-díjas író mondta a Magyarok vére című megemlékezésében, az 56-os forradalomról szólva.

Az 1956 utáni idők, illetve az 1920-as évek azonban még valamire felhívják a figyelmünket. A forradalom leverését követően százezrek indultak a határok felé, hogy új hazát keressenek. Köztük sok volt a gyáva, félelmében elfutó, de sajnos sok volt az olyan, aki maradt volna, de nem tették számára lehetővé. Így aztán nemcsak a magyar vér, hanem a magyar tudás, szellem is Európa, sőt a világ kincsévé vált, csak nem úgy, ahogy szeretttük volna. Kevesen tudják, mit adtunk a világnak, mi magyarok. Úgy gondolom, erre ugyanúgy büszkének kell lennünk, mint Albert Camus megtisztelő, minden tekintetben igaz mondataira.

Ha valaki töbre kíváncsi, a szerkesztőségben jelezze, állunk rendelkezésére, most csak néhány példa, a teljesség igénye nélkül:

A régi korokról szólva: a gombot Európában a magyarok előtt nem ismerték, illetve nem ruhákon használták, ugyanígy a nekünk köszönhető a kanál és a villa, a fehérenemű, a nadrág és az ing elterjedése.

A hétköznapi tárgyai: a golyóstollat az egész világon használják, de csak Amerikában hívják biro-nak, feltalálójáról, Bíró Lászlóról. Irinyi Jánosnak köszönheti a világ, hogy a tűzgyújtás ma már nem jár kisebbfajta robbanással, hanem biztonságos és egyszerű művelet. A kerékpárok világítását biztosító dinamó is magyar találmány, Jedlik Ányosé, bár a Siemens cég nevén van a szabadalom bejegyezve. Ugyancsak Jedlik Ányos találta fel a szódavizet, egy forró nyári napon, hogy rendtársainak kedveskedjen vele. Jedlik Ányos ugyanis bencés szerzetes volt. Az autókban működő porlasztó Bánki Donát és Csonka János találmánya marad mindig, bármennyit is tökéletesítettek rajta azóta. Ugyancsak magyar találmány volt, az első tömeggyártott autó, igaz amerikai megrendelésre. A Bádóg Böskének (Tin Lizzie) becézett Ford T-Modellből 15 millió darabot adtak el, és 1997-ben az évszázad autójának választották. Tervezője: Galamb József. Szintén elismerten magyar találmány, amit más nevére jegyeztek be: a telefonközpont. A tanú nem kisebb személy, mint Edison, az ötletgazda pedig Puskás Tivadar. A villamosvasutak ma Kandó Kálmán elgondolásai szerint működnek, 69 találmányt szabadalmaztatott ebben a témában. A világ első nagyfeszültségű váltóáramos vasútvonala is az ő nevéhez fűződik. (Valtellina-vonal Olaszország – 1902.) Az atomenergia – bár nem ebből a célból keresték a felhasználás módját – felhasználásának alapjait három magyar tudós teremtette meg: Szilárd Leó, Teller Ede, Wiegner Jenő.

A modernkori tudomány magyaroknak köszönheti a számítógépet. Most kezdünk csak eltérni az 50 évig irányadó Neumann elvektől, melyeket Neumann János fektetett le. Évtizedeken keresztül használtuk a floppy lemezt, melynek feltalálója Jánosi Marcell. Programok ezreit írták az első könnyen megtanulható egyszerű programozási nyelven a BASIC-en, amelynek megalkotója Kemény János volt.

És végezetül: a színes televízió, és a „hosszanjátzó” hanglemez feltalálója Goldmark Károly, a térképészetben és az űrhajózásban alkalmazott geometriáé Bolyai János. A helikopteré Asbóth Oszkár, a C-vitamin olcsó előállításának felfedezője Szentgyörgyi Albert, az anyák megmentője a gyermekágyi láztól Semmelweis Ignác, és még folytathatnánk a sort.

Amikor ezekre a magyarokra gondolunk, óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy hol tartunk ma? Vannak-e ma is ilyen híres feltalálók, akik a világot akarják jobbá tenni találmányaikkal. Persze, hogy vannak. Hogy hol? Természetesen külföldön, ahol érdeklődnek a találmányaik iránt, és igyekeznek számukra megteremteni a kényelmes munka feltételeit. Egy fiatal orvos a műszem kifejlesztését kutatja, egy informatikus fiatalember már szabadalmaztatta is az eddigi legolcsóbb alkatrészt, ami a

számítógépeket képessé teszi a háromdimenziós munkára, a rák gyógyításában alkalmazott hőterápiát nyugaton tárt karokkal fogadták, és hosszú évekig tartó harcok után Magyarországon is elismert gyógyhatású készítmény a Béres csepp.

Miért van hát az, hogy mégis olyan rosszak az eredményeink a nemzetközi oktatási felmérésekben? Ennek magyarázata a hetedik főbűnben, a jóra való restségben keresendő. Ezek a híres tudósok, feltalálók, mind-mind életcéljuknak tekintették, hogy jót tegyenek. Hogy egy kolostor lakóival (szófavíz), vagy egy baráti társasággal (gyufa), vagy az emberiséggel (fertőtlenítés), az már mindegy. Gyakran úgy érezzük, hogy ez a világ olyan szürke és barátságtalan, pedig csak rajtunk múlik, hogy ne így legyen. A múltkoriban Gyökössy Endre könyvében akadtam az alábbi mondatra, amit mindenki számára megszívlelendőnek tartok, üljön bár iskolapadban, munkagépen vagy elnöki székben:

„Aki tudna jót tenni, de nem teszi – bűne az annak.”

Tegyük tehát a jót a világgal, az országgal, az emberiséggel, hogy méltók maradjunk Albert Camus szavaira.

Sági Lajos